

Biskop Tor Singsaas

Visitas i Meråker, Hegra og Lånke sokn, Stjørdal prosti

25. - 30. oktober 2011

Visitasforedrag, Hegra menighetshus, 30. oktober 2011

Denne visitasen har hatt medmenneskelighet både som tydelig og underliggende tema.

Samtalen med Magnar Rønning i Lånke menighetshus på fredag kveld om medmenneskelighet, ble for meg en stor opplevelse.

Ordet medmenneske er et hedersord. Det er vårt «adelsmerke».

Å tro at en er skapt av Gud, og dermed har fått livet som gave, gjør noe med oss. Vi skal gi videre til vårt medmenneske det vi har fått. Og som medmennesker skal vi ta i mot det et medmenneske gir oss. Jesus ble i fortellingen om «Den barmhjertige samaritan» spurt om hvem som er vår neste. Og etter fortellingen spurte han: «Hvem viste seg om en neste?» Og det radikale svaret var jo: Den fremmede er din neste. Med andre ord: Ikke bare dine aller nærmeste er din neste.

Dette er temmelig utfordrende for oss.

I forlengelsen av dette er «den keltiske spiritualiteten» til inspirasjon og ettertanke. Kelterne har en åndelighet som i stor grad omfatter hele naturen. Gud taler gjennom naturen, gjennom vinden, vannet, mauren, fuglene, blomstene og gjennom oss mennesker. En keltisk fortelling beretter: «En mann fikk besøk av en fremmed. Han setter fram det aller beste han har av mat og drikke. Det ble spilt vakker musikk å lytte til. Og det var godt å være der. Den fremmede velsignet mannen, hans hus, hans kveg og hans kjære. I det gjesten går videre, begynner lerka å synge: Ofte, ofte, ofte går Kristus forkledd som en fremmed.»

Kristus kommer til oss sammen med den fremmede.

Det handler om å ta imot hverandre i øyeblikket. Det er dette øyeblikket som er gitt oss sammen.

Vi har disse dagene samtalt om den kollektive tro vi møter så ofte her i Trøndelag. Menneskene kommer til kirka sammen med de andre en hører til. En er et individ i et kollektiv, - i et troskollektiv. Hvordan skal vi fortolke, vurdere og forholde oss til dette? Vi kommer til kirka sammen med de vi mener oss å høre sammen med, - slekt, venner, de andre med 4- åringer, 11- åringer, - som konfirmantforeldre. Vi kommer fordi vi har en grunn til å komme. Vi kommer fordi det er viktig for oss å være her. Hvis ikke kirka betydde noe, hadde vi ikke vært her. Den kollektive trosutøvelse jeg beskriver her, har til tider hatt lavere status hos oss. Idealet har vært at du skal bryte ut av dette kollektivet, og stå i ditt eget som enkeltindivid dersom det skal være troverdig.

Men hvordan er det ellers i samfunnet? Hvor individuelle er vi der i våre valg? Er vi ikke også der individer i et kollektiv? Vi gjør det samme, deltar i de samme lagene, mener det samme, slutter oss til

fellesskap på ulikt vis. De færreste av oss står alene. Vi tilhører et kollektiv. Og selvsagt forholder vi oss på likt vis når vi er i kirka.

Derfor utfordres vi til å reflektere mye dypere i forhold til de forskjellige troskollektiv vi møter i den trønderske folkekirkeligheten. Hvilket innhold har troen i de forskjellige kollektiv? Hva gjør at så mange i Trøndelag er så sterkt knyttet til kirkehuset sitt og til kirkegården? Hvordan er denne tilknytningen forbundet med Kristus-tro? Videre ser vi at alle i gruppen kan gå til nattverd dersom den som leder an gjør det. Hvis ikke, blir de sittende. Jeg synes det er svært viktig å tenke igjennom hva dette betyr.

Dere hører at jeg nesten bare stiller spørsmål, og har ingen klare svar. Jeg tror vi må arbeide langt mer med disse spørsmålene, for her ligger mye kunnskap gjemt om trøndersk folkekirkelighet, og som er bærer av legitim tro på Kristus. For dette er underkjent og underkommunisert. Vi bruker store krefter på å få den enkelte til å bryte ut av sitt troskollektiv som enkeltindivid. Men med den følge at en blir stående ekstra sårbar og alene.

Hvis ikke kirka betyr noe, så bryr en seg ikke om å komme.

Den friheten har de fleste i dag. Vi bestemmer selv hvor vi vil være, og hva vi vil bruke tida vår på.

I det trosopplæringsarbeid vi er i ferd med å sette i gang, vil disse strategiske overveielser være særdeles viktig, - likeså i forhold til å skape en troverdig og levende diakoni i våre menigheter.

Rapporter, beretninger

Menighetene har, ved sokneprestene, laget beretninger om menighetsforholdene i de to menighetene. Fellesrådene ved kirkevergene har utarbeidet rapporter om kirkenes og kirkegårdenes tilstand. Dette er gode, innholdsrike og strukturerte beretninger. Disse vil være nyttige arbeidsdokumenter for menighetsrådene også i fortsettelsen. Bruk dem på møtene framover til videre samtale og refleksjon!

Visitaforedraget vil bare ta noen utvalgte tema. For helhetens skyld viser vi til visitasprotokollen som prost og bispedømmerådets rådgiver vil gjennomgå med menighetsråd og ansatte i etterkant.

Vi startet visitasen i Meråker, var neste dag i Hegra og i Lånke den tredje dagen.

Vi avlegger menighetene visitt etter tur og begynner med:

Meråker

Vi startet med å møte alle ansatte.

Staben arbeider godt sammen. De støtter hverandre på tvers av eget fagansvar. Det synes som trivselen er høy med god motivasjon for tjenesten. Kirkevergen leder en stab med god samhandling. Alle fortalte om sine viktigste arbeidsoppgaver og hva som betød mest for en i tjenesten. Et viktig poeng var at den enkelte skulle bli sett og hørt og selv få legge fram hva en anser som det mest vesentlige for seg i sitt arbeid. Alle opplevde det meningsfullt å få møte bygdas og menighetens mennesker i alle livssituasjoner, - i glede og sorg. Alle så at de hadde en helt spesiell oppgave og rolle ved at de alle handlet på vegne av kirka og menigheten, når en møtte folk på kirkegården, i kirka, på menighetskontoret og ellers i sitt arbeid.

Gudstjenestelivet

Sokneprest og menighetsråd har innført begrepet «Enten/eller – gudstjenester». Det er et originalt forsøk på å styrke gudstjenestens plass i menigheten ved å legge gudstjenesten til ulike steder i bygda for å lette tilgjengeligheten. Gudstjenestene legges til institusjoner eller andre steder eller som friluftsgudstjenester. Prinsippet er at en på relativt kort varsel kan tilrettelegge slike gudstjenester dersom det ikke er meldt dåp. Men dåp og andre høytidspregede gudstjenester holdes i kirka.

Jeg synes dette er en utfordrende og spennende tenkning om organisering av gudstjenestelivet, og erfaringene kan godt deles innen bispedømmet. For jeg registrerer at det meldes om økt oppslutning om disse gudstjenestene. Da er det viktig at dere prøver å finne ut hvorfor det er slik? Har dette gitt en varig økning i oppslutningen, kunne det vært interessant å få vite.

Men jeg må stille noen kritiske spørsmål til ettertanke; I hvor stor grad oppleves disse gudstjenestene som åpne for alle, når de legges for eksempel til bestemte institusjoner? Gir det god forutsigbarhet for menigheten når gudstjenesten holdes på forskjellige steder og ikke etter fast turnus? Svekket kirkehuset som «helligsted» i bygda?

Konfirmantplan

Menighetens konfirmantplan har som idé at det skal gi rom for den enkelte konfirmants mestringsevne. Dette er prisverdig. Ingenting er så motiverende som når en opplever at en mestrer noe. Det er den beste måten å inkludere barn og unge på. Mye av aktivitetene i konfirmantopplegget skjer utendørs. En god og naturlig strategi i ei bygd med rikt og variert friluftsliv.

Verdiseminar på Meråker videregående skole

Jeg vil berømme verdiseminaret på Meråker videregående skole, et samarbeid mellom menigheten v/ sokneprest Arne Magnus Smørvik og Meråker videregående skole v/ Kjell Lundemo. Tema: «Verdier i idretten». Statsråd Rigmor Aaserud deltok foruten representanter fra idretten, samt biskopen. Det er kirkas oppgave å holde opp spørsmål om verdiforankringen i samfunnet. Det er prisverdig at en her fikk satt dagsorden for en verdidiskusjon som idrettsbevegelsen kontinuerlig må utfordres i forhold til. Mange idrettsaktive unge fra den videregående skolen var til stede på seminaret.

Kopperå kirke 75 år

Markering av Kopperå kirkes 75-årsjubileum ble en flott opplevelse hvor statsråd Rigmor Aaserud deltok aktivt med hilsen til menigheten. Kirkekaffe og festsamvær på Friheim etter jubileumsgudstjenesten med et variert program og mange gode høydepunkter. Takk for et varmt fellesskap hvor vi fornemmet en stolthet over hva Kopperå har betydd gjennom tidene som industrisamfunn.

Meråker kommune

Kommune og Fellesråd har et godt samarbeid. Kommunen bevilger økonomiske midler til bygg og anlegg som gjør det mulig å ta godt vare på kirkebygg og kirkegårder.

Men det må bevilges mer til driften.

Kirkevergen må få større stillingsandel.

Diakonstillingen er sterkt savnet. Derfor er det sterkt ønske om på ny å bevilge midler til diakonstillingen. I møte med den nye «Samhandlingsreformen» vil en diakon kunne være en meget verdifull samarbeidspartner i forhold til det religiøse behov som kommunen må integrere i sin omsorg, når kommunens innbyggere i stadig større grad skal ha tilbud om pleie- og omsorg i eget hjem.

Hegra

Dagen begynte i Hegra med besøk i Skjelstadmark barnehage. En barnehage med et godt og gjennomtenkt pedagogisk opplegg. Vi fikk en diskusjon om hvilket traktormerke som var det beste. Og det gjorde et uutslettelig inntrykk at prost Dagfinn hadde 4 store traktorer. Ingen kunne slå den. Det var først da gruppen vår satte seg skikkelig i respekt. Besøk i barnehagen er alltid et høydepunkt under visitaser. Å møte deres spontanitet, nysgjerrighet og åpenhet for alt og alle, gjør en glad for livet. Her er det masse oppriktig medmenneskelighet.

Hegra menighetshus og kristne organisasjoner

Hegra har et meget vakkert og tjenlig menighetshus som betyr mye for bygda. Her samles mange forskjellige grupper og lag. Det er et viktig samlingssted både for prest, menighetsråd og de kristelige organisasjonene.

«Midtuketreff» samler mange eldre, en levende og engasjert forsamling. Den nye Bibelen 2011 var hovedtema på treffet under visitasen.

Konfirmantene

Senere på dagen ble det et intenst møte med konfirmantene som stilte mangfoldige spørsmål til biskopen. En spennende konfirmanttime med et godt pedagogisk opplegg med liturgisk avslutning i kirka.

Fellesmøte med menighetsrådene i Hegra og Lånke

- **Gudstjenesten**

Gudstjenesten er det mest sentrale i menighetens liv, og det var et viktig tema i møtet. Samlingen omkring Ord og sakrament skaper troen. Kirka, menigheten blir til på denne måten. I fellesmøtet mellom menighetsrådene i Hegra og Lånke hadde vi gode samtaler om hvordan flere skulle kjenne seg hjemme i kirka og i gudstjenesten. Hva skal til for å gå regelmessig i kirka? Vi ser at mange kommer når de har en grunn til å komme; til dåp, konfirmantforberedelse, 4-årsbok, begravelse, - for å nevne noe. Men vi spurte; hva er viktig for deg som menighetsrådsmedlem i gudstjenesten? Hva ønsker du med gudstjenesten? Tenk ut fra deg selv. For det er ikke usannsynlig at dine ønsker er nokså representative for mange flere. Prøv da å skape slike gudstjenester sammen med prest, organist og de andre i menighetsrådet.

- **Trosopplæring**

Stjørdal prosti venter med lengsel på å få midler til å gå i gang med trosopplæring i likhet med andre prostier i bispedømmet. Hegra og Lånke har alt arbeid i gang innenfor trosopplæring. Det er dåpssamtaler, utdeling av 4-årsbok, et godt og variert opplegg for konfirmantene.

Det er viktig å kvalitetssikre dette arbeidet i påvente av at en kan bygge ut trosopplæringa videre når bevilgningene kommer. Statsråden har forsikret oss om at alle landets prostier med tiden skal bli tildelt trosopplæringsmidler. Så får vi håpe at ventetiden ikke blir lang. Slik det ser ut nå, vil ikke Stjørdal prosti bli innlemmet i gjennomføringsfasen med det første. Da er det viktig å ikke miste entusiasmen. Heller enn å bygge ut nye tiltak for barn og unge, bør man kvalitetssikre det som er. Og der det er naturlig, bør en knytte det opp mot gudstjenesten.

Lånke

I Lånke fikk vi være med på to samlinger som representerer stor spennvidde:

- Bønnemøte i Menighetshuset om morgenen, der den lille gruppen var samlet om et viktig arbeid for hele menigheten og bygda: bønn, stillhet, meditasjon, omtanke
- Konserten i kirka om kvelden med «fullt trøkk» og mye folk. Her ble det vist en dugnadsånd der hele bygda var samlet om et viktig tema: Medmenneskelighet og kjærlighet.

Lånke skole

I mellom disse samlingene var vi på besøk på Lånke skole. Vi fikk møte 4. trinn som var ivrige og våkne og som stilte mangfoldige og lure spørsmål. Ikke enkelt å være biskop da som skulle svare kjapt og presis. Det er et meget godt og konstruktivt samarbeid mellom kirke og skole.

Lånke bosenter

Vi ble varmt hilst velkommen på Lånke bosenter. Det tilhører de store høydepunkt under visitasene å få møte de eldre. Ikke minst er det morsomt å ha med seg ferske meldinger fra barnebarn og oldebarn som vi har møtt på skolen tidligere på dagen. De humrer godt når jeg refererer morsomme spørsmål og svar som skolebarna har kommet med.

Å dele «Ordet» og få synge de gamle, kjære salmene er umistelige øyeblikk på bosenteret, likeså få lytte til vakker musikk av kantoren.

Møte med ansatte i Kirkelig fellesråd i Stjørdal

Vi fikk møte alle ansatte i Stjørdal kirkelige fellesråd, og alle prestene som har sin primære tjeneste innenfor dette området. I tillegg til Hegra og Lånke gjelder dette Stjørdal og Skatval sokn.

Tema for møtet var: « Å jobbe sammen». Det er utfordrende å arbeide tverrfaglig. Kirka har mange forskjellige faggrupper som samlet utgjør en mangfoldig kompetanse. Hvordan skal vi arbeide best sammen, og klare å gi rom for alle faggruppene på en respektfull måte? Å gi rom for hverandre i tjenesten, og respektere hverandres faglighet var innholdet i samlingen. Alle har sin nødvendige plass som kirkelige ansatte, og det må alle få en forståelse av og bekreftelse på, ikke minst fra de som har ansvaret for ledelsen av prestedtjenesten og virksomheten i de enkelte sokn.

Stjørdal kommune

Stjørdal er en kommune i sterk vekst. Og veksten kommer også bygdene og grendene til gode. Kirker og kirkegårder er i god stand. Det er gjort viktige investeringer de siste årene.

Planene for ny sentrumskirka i Kulturhuset er løfterike og ganske enestående i vårt land. Vi må nevne dette her, selv om Stjørdal sokn ikke omfattes av denne visitasen. Vi ser virkelig fram mot dette prosjektet med forventning.

Stjørdal kommune bevilger mindre til drift til Kirkelig fellesråd enn kommuner en med rimelighet kan sammenligne seg med, som for eksempel Steinkjer. Dette er til stor belastning for Stjørdal kirkelige fellesråd som hvert år opplever liten forutsigbarhet i sin økonomi. Rammene er altfor stramme, og står på ingen måte i forhold til de store utfordringer menighetene i Stjørdal også står overfor i og med den store befolkningsveksten i kommunen.

Visitasen har lagt stor vekt på å gi oppmerksomhet til den særdeles vanskelige økonomiske situasjon for Stjørdal kirkelige fellesråd. Derfor er jeg glad for at det er kommet entydige signaler fra ordføreren om at Stjørdal kommune vil ta initiativ til å møte Kirkelig fellesråd for drøfte hvordan en kan legge en plan for at driftsbudsjettet skal komme på et akseptabelt nivå.

Takk

Dette har vært en meget god visitas med et mangfoldig program som har vist ulike sider ved de tre soknene. Jeg tror at vi under visitasen på en fin måte har fått møtt soknenes særpreg. De er forskjellige, selv om de selvsagt også har mye som er likt. Vi har begrenset tid under en visitas, og derfor må en gjøre et utvalg blant mangt og mye en ønsker å vise fram. Dette er ikke enkelt. Vi har fått et godt inntrykk av menighetene gjennom det vi har sett og hørt, vel vitende at det er mye menighetene er engasjert i som vi denne gang ikke rakk å få innblikk i. Men kanskje det vil skje ved neste visitas? For denne visitasen var og annerledes enn den forrige.

En stor takk til dere sokneprestene, Arne Magnus Smørvik, Jørgen Indergård Setran og Kristin Otnem Setran. Likeså til kirkeverge Solveig Madlangsrud i Meråker og kirkeverge Gunn-Eli Leren og konsulent Oddbjørn Eide i Stjørdal kirkelige fellesråd. En god visitas er avhengig av god forberedelse med programplanlegging og gode rapporter. Sokneprester og kirkeverger på vegne av menighetsråd og fellesråd har levert meget gode beretninger som har vært gode veiledere underveis i visitasen.

Takk til menighetsråds- og fellesrådsledere og menighetsrådsmedlemmene. Jeg vet at flere av dere nå går ut av rådene etter denne valgperioden. Takk for det arbeidet dere har lagt ned disse årene. Jeg vil også benytte anledningen til å si at jeg ser fram til fortsatt samarbeid med dere som går på en ny periode. Det er jeg takknemlig for. Takk til alle dere ansatte som har møtt oss varmt og inkluderende under visitasen, og jeg vil nevne spesielt kantorene som har vært viktige under mange av våre samlinger.

Takk også til ordfører Johan Arnt Elverum i Stjørdal og ordfører Bård Langsåvold i Meråker for gjestfrihet og gode åpne samtaler.

Til sist en varm takk til prost Dagfinn Slungård for godt medarbeiderskap også under visitasen, og til rådgiver Olav Dahle Svanholm som har ført protokollen og som har vært en god støtte for biskop og prost disse dagene.

Må Gud velsigne Meråker, Hegra og Lånke menigheter!